

i državnim službama i institucijama, otvarala posebne zavode u velikim sveučilišnim središtima. Osnovan je tako Germanicum, odnosno Collegium Germanicum-Hungaricum u Rimu (1552), u kojemu su boravili i redovito studirali i naši hrvatski studenti. Posebno je za nas važan hrvatski kolegij, Collegium Illyricum u Loretu (1580) i Zavod sv. Jeronima u Rimu. Slično rimskom kolegiju, Germanicumu, nekako u isto doba, osnovan je mađarsko-hrvatski zavod i u Bologni (1553). Osnovao ga je Pavao Zondin, zagrebački kanonik i rozonski biskup. Otvoren je 1553, iako ga je, kako upućuje Patačić, njegov utemeljitelj planirao već 1537. godine. Ovaj je zavod bio pod pokroviteljstvom zagrebačkog kaptola te je najveći broj studenata iz sjeverne Hrvatske, posebno iz zagrebačke biskupije, završavao svoje studije u bolognskom kolegiju. Studij je bio posvećen crkvenom i civilnom pravu, teologiji, medicini i nekim drugim disciplinama. Kroza nj su prošli brojni poslanici naše duhovne, narodne, religiozne i civilizacijske misli: Drašković, Oršić, Patačići..., kulturni djelatnici crkvenog i društvenog značaja. Knjiga o kojoj je riječ posvećena je dakle bolognskom zavodu, njegovoj povijesti i važnosti. Njezini su priređivači Gian Paolo Brizzi i Maria Luisa Accorsi, sveučilišni profesori i priznati kulturni djelatnici. S najvećom akribijom nižu povijesne zapise, podatke i dokumente; s ljubavlju govore o Zavodu i s prijateljskim osjećajem prema hrvatskim i mađarskim studentima, rektorima i ulozima Zavoda. »Vivano li Croati!« (Živjeli Hrvati!) — navodi prof. Brizzi riječi iz onoga vremena (XIX).

Da bi se pokazala naklonost i prijateljstvo uvodnu je riječ napisao načelnik Bologne Renzo Imbeni. Odmah iza nje slijedi riječ rektora bolognskog sveučilišta Fabija Roversija Monacoa. Prof. Brizzi u svojim priložima izlaže značenje, povijesne okolnosti i važnost Zavoda u okviru sveučilišnih studija u Bologni. Za nas je posebno važna studija zagrebačkog profesora Damira Barbarića o značenju Zavoda u povijesti hrvatskoga naroda, poglavito u povijesti kulture. U nastavku je sličnu raspravu u vezi sa Zavodom i duhovnim gibanjima u Mađarskoj napisao Peter Sarközy, prof. rimskog sveučilišta »La Sapienza«.

Najvažniji je dio, kako smo napomenuli, arhivski materijal u vezi sa Zavodom. Tu su na prvom mjestu sami *Anali*, zavodska kronika i bilješke, zatim razna svjedočanstva, podaci i dokumenti iz zagrebačkih arhiva (Arhiv Hrvatske, Arhiv Prvostolnog kaptola), bolognskih i budimpeštanskih arhiva. Naši su bolognski *Anali* pisani na latinskom jeziku; pisali su ih najčešće naši ljudi, Hrvati: Dunić, Varaždinski, Ivančić, Otačić, Košutić, Domitrović, Vrbanović, Jaguštić, Pogledić, Filipčić, Otavčić, Augustić, Šimunić, Crnković..., rektori Zavoda, svećenici i, često, članovi zagrebačkog kaptola. Zato su rado u svojim Analima bilježili zbivanja, povijest i događaje u hrvatskim zemljama. Tako su njihovi zapisi autentični izvori onodobnih (ne)prilika u Hrvatskoj.

Priređivači su savjesno, kritički priredili tekstove Anala prema suvremenim kriterijima i dostignućima današnje znanosti. Uz tekstove priredili su također potrebna kazala, tako da je djelo u potpunosti stručno i znanstveno opremljeno.

Svjesni važnosti ovoga izdanja za povijest naše crkvene i nacionalne povijesti, posebno kulturnog, duhovnog razvoja, dok se s najvećim poštovanjem zahvaljujemo priređivačima, najusrdnije preporučujemo *Anale* našega bolognskog zavoda hrvatskoj javnosti, narodu, čitateljima, bibliotekama i ustanovama.

CRTICE I REFLEKSIJE

Josip Visković

Idem li kroz neprohodnu šumu, istražujem mogu li se namjeriti na neku kako-tako utabanu stazu. Tada krećem tom stazom i tako se probijam da dođem do cilja

Slično radim kad se namjerim na nepoznate istine. Da bi ih upoznao, najprije ispitujem ono što je netko o njima razjasnio, pa dalje sam prosljedim, da bih istinu bolje upoznao.

U katoličkom ćudoređu postoje dužnosti za pojedina zvanja, službe i osobe koje se posebno njih tiču, na njih odnose. Znanost koja o tome govori zove se deontologija. To je nauka o dužnostima kao moralnoj obvezi pripadnika pojedinih staleža prema osobama koje su ovisne o njima (dužnosti liječnika prema pacijentu, odgojitelja prema odgajanimu, pravnika prema klijentu, bolničar prema bolesniku).

Smatram li ja da je ispitivanje savjesti upravo prema ovom dijelu kršćanske etike zahtjev koji se nameće svakom savjesnom čovjeku? To je ono što zovemo: ispitivanje savjesti prema vršenju staleških dužnosti.

Nedavno su novine donijele slijedeću vijest: Jedna privatna radiostanica u južnofilipinskom gradiću Zambvangi uvela je odnedavno jutarnji program koji izluđuje službenike zaposlene u gradskoj vijećnici. Radio DXLL objavljuje, naime, u osam sati ujutro imena i prezimena svih službenika općine koji kasne na posao. Tako su građani Zambvanga doznali za netočnost općinskih službenika. Ali, to nije sve. Jedan radio-reporter došao je na ideju da nakon početka radnog vremena obavještava redakciju, a zatim i slušaoce, koji od službenika nije za svojim stolom. Nakon petodnevnih jutarnjih emisija svi su službenici dolazili na posao točno, na minutu!

Tko će reći da opomene, upozorenja i prijekori, upravljani na pravi način, ne donose plod u odgoju, čak i starijih?

Karikatura je slika osobe s njezinim (uglavnom slabim) značajnim obilježjima. Ona može ismijehivati naše slabosti, ali nam istodobno pomaže da upoznamo svoje nedostatke, da lakše podnosimo ako nas na njih upozore. Pomaže nam da ih, po mogućnosti, ispravimo. Dobrohotni karikaturist može nam biti pravi prijatelj; naime, on nas ne ponižava nego upozorava.

Iskustvo drugih treba prihvatiti ako je ono vjerni izraz života. Osobno nam iskustvo uz razmišljanje koristi čim smo ga stekli, a tuđe kad smo ga upoznali. Ta dva se iskustva mogu savršeno nadopunjavati (komplementirati). Tolstoj veli:

»Često čujemo kako mladost kaže: ne želim živjeti razumom drugoga, razmišljat ću sam. A čemu razmišljati o onomu što je već poznato. Uzmi što je gotovo i idi dalje. U tome je snaga čovječanstva.«

Učenje se upravo temelji na prihvaćanju onoga što su prethodno iznašli, jer nikamo ne bismo prispjeli ako bismo sve morali iznova provjeriti vlastitim iskustvom. Svi se novi izumi temelje na onom što je već provjereno.

POGLED NA JURJA KRIŽANIĆA

Ivan Golub, Križanić, Zagreb, 1987.

To mo Vukšić

Riječ je o Jurju Križaniću (1617. ili 1618—1683), Hrvatu, svećeniku, misionaru, teologu, jezikoslovcu, zaljubljeniku i stradalniku sveslavenskog crkveno-političkog jedinstva. Rođen je u Obrhu; školovao se u Ljubljani, Gracu, Bolonji i Rimu. Boraveći u Rimu, u grčkom zavodu, doktorira iz teologije.